

Капетан I ранга МЛАДЕН ИКИЦА

МИНСКО-Артиљериски Положај

(Поводом чланка „Особености противдесантне одбране у уским морима“)

У „Војном делу“, бр. 3 за 1950 годину, изашао је чланак капетана I ранга Љубе Трута „Особености противдесантне одбране у уским морима“, у којем је аутор изнио опће податке о десанту и противдесантној одбрани, са освртом на особености у уским морима. Пошто су нека излагања о минско-артиљериском положају (МАП), по моме мишљењу, недовољно јасна, сматрам да би било нужно заострити и убрзати њихово ријешење и сређивање, тим прије што чине саставни дио обуке наших официра морнарице. Немам намјеру да у овом осврту дајем неке мјеродавне закључке, већ само да својим излагањима побудим и остале другове из морнарице да својим знањем и искуством допринесу правилном ријешењу овога питања.

У чланку се, на страни 27, наводи: „Минско-артиљериски положај обухвата: морска минска поља, противчамчане барикаде, противподморничке и противторпедне мреже, стационирану обалску артиљерију и припремљене амбласмане за покретну обалску артиљерију; инжињерске противдесантне препреке на обалском рубу; техничка средства за извиђање и осматрање; навигациско-топографско уређење положаја; командна места и обалске станице осматрања и везе“. На истој страни се овако објашњава циљ изградње МАП: „У том циљу (тј. у циљу противдесантне одбране, моја примедба) припрема се и изграђује минско-артиљериски положај који омогућава једновремену употребу јединица флоте, авијације и обалске одбране. Основна намена минско-артиљериског положаја састоји се у отежавању кретања и онемогућавању маневра десанта како би се олакшао и обезбедио удар поморских и ваздухопловних снага противдесантне одбране“.

Мислим да ово тумачење не даје потпуно тачно објашњење у погледу циља, избора средстава и мјеста оваквих положаја у систему одбране обале, и то из слиједећих разлога:

а) Читави систем одбране обале саздан је негдје гушће и чвршће, негдје ријеђе у зависности од важности и осетљивости обале, њене конфигурације и на основу свих могућих дејстава како свакодневних тако и повремених — при чему, разумљиво, опасност од десанта, тј. од губитка територије има првостепени значај. Међутим, не треба изгубити из вида, како рекох, и остале чиниоце, првенствено обезбеђење властите флоте и њених база и осигурање властитих дубобалских поморских комуникација. Из тога и произ-

лази да је циљ изградње МАП-а шири, тј. да у систему обалске одбране, на осетљивим правцима и пред осетљивим мјестима за искрцавање, поред осталог, отежа непријатељу маневар и приступ ка обали у ком било циљу, а нарочито против десанта, и да на тај начин браниоцу омогући извођење удара под најповољнијим околностима. Притом не би требало губити из вида утицај конфигурације обале, тј. који дјелови одбране имају услове за стварање оваквих положаја.

б) Из самог назива овог положаја види се да је он комбинација минираног морског подручја са артиљерском заштитом. На овом подручју и над њим дејствују бродови, авијација и обалска (можда и бродска) артиљерија за време док непријатељски десант (спутан у маневру границама разминираниог појаса, који су му прегходно извршили његови миноловци) покушава да се пробије кроз ово подручје. Не улазећи у питање сврсисходности оваквог маневра од стране извршиоца десанта, о чему ће касније бити ријечи, у чланку није јасно мјесто и улога барикада и мрежа у саставу МАП и препрека на обалном рубу, које ступају у дејство када се непријатељ хвата обале, тј. када је већ прошао минско подручје. Сматрам да је и овдје нужно напоменути да се МАП (ако се изграђује) **поставља као дио јединствене цјелине одбране** у којој су заступљена сва средства која су у чланку наведена, али не полазећи првенствено од МАП-а, већ од опћих потреба одбране и допуњујући их ако прилике на МАП-у то захтјевају. То значи да се засебна средства извиђања, командовања, па и засебна артиљерија, не постављају у првом реду ради МАП-а, него ради одбране обале у цјелини, и да се тек по потреби врше допуне у том систему на тим положајима који добијају свој посебан значај.

в) У чланку се на неколико мјеста објашњава улога и дејство на МАП (стр. 23, 27, 28, 29, 30, 37, 38) и потцртава његов значај, из чега произлази да треба изградити што већи број оваквих положаја, тј. свуда ондје гдје се може претпоставити опасност од искрцавања, да би се осигурало отежавање кретања. Осим тога, треба обезбједити учешће властитих бродова и авијације на угроженом рејону, да би МАП, као такав, збиља био искоришћен, иначе би се борба свела само на артиљерску (између десантне и обалске артиљерије). Стога и овдје треба водити рачуна не само о могућностима изградње МАП-а, већ и о могућностима правовременог доласка властитих бродова и авијације на угрожени МАП. Ако се још узму у обзир особености уског мора, гдје се непријатељ, под заштитом ноћи, може неопажено да приближи, иако бранилац можда зна за његову концентрацију (у Нормандији су Савезници успјели да постигну чак и тактичко изненађење), онда је јасно да вријеме доласка пред МАП и евентуално задржавање, углавном, зависи од нападача. Због тога се и поставља питање до које се мјере може узимати МАП као једно од сигурних средстава за постизавање сасређеног ударца са мора, копна и ваздуха по десанту укљештену у минско поље. Поред осталог, не треба рачунати да ће непријатељ бити толико наиван и да ће изабрати прилазак ка обали који је непогодан за њега, а погодан за браниоца. То би било неопроствиво, осим у случају крајње нужде, хитности или необавјештености, а подаци из прошлог рата показују какве су све припреме за омекшавање одбране вршене прије искрцавања.

г) Према искуствима из рата начелно је примењиван слиједећи начин извршења десанта: превоз десанта преко мора на већим транспортним и десантним бродовима, сидрење на око 10 км од обале (линија сидрења), прекрцавање таласа првог ешелона у јуришна десантна средства и искрцавање на обалу. То значи да се пред МАП вршило прекрцавање на ситна осјетљива средства (која су због своје многорбојности и веће покретљивости ипак трпела мање губитке). Други начин је био да се на ситним јуришним (или прикладним) средствима вршио превоз преко мора и искрцавање на обалу. Овај други начин је могућ у уским морима гдје то дозвољавају временске прилике, изненађење и неактивност противника на мору. У првом случају треба тежити да се нападну транспортни, односно десантни бродови, јер напад на средства, која се крећу по МАП-у и којима положајна дубина мина исто тако не смета као ни властитим торпедним чамцима, не може имати неког већег утицаја на потпуно одбијање десанта (напад је краткотрајан, уперен само на један, и то први дио десанта, тј. против средстава која претстављају незахвалан циљ за торпеда и која лако и брзо маневришу). Треба још рачунати и на дејство браниоачеве бродске артиљерије, ако је за то употребљена и ако није ангажована у борби са артиљеријом бродске подршке десанта. Према томе, поставља се питање: против кога су уперени сасређени ударци на МАП ако у првом случају већи бродови уопће за прво вријеме не улазе у МАП, односно ако се у оба случаја по МАП-у крећу мања десантна средства (у ова мања десантна средства убрајам десантне јуришне чамце, јуришне тенкоконсе и слична јуришна десантна средства) и да ли је упутније напасти десант на маршу и не чекати његов долазак пред обалу?

д) Десант уствари претставља јако заштићен конвој који се начелно креће уз претходно осигурање превласти на мору и у ваздуху, тако да се неометано може кретати и што лакше искрцати на обалу. Напад против десанта на МАП врши се сасређеним ударцем авијације и торпедних јединица, уз подршку обалске, евенгуално и бродске артиљерије. То значи да торпедна јединица (чамци) очекује напад на МАП прикривена у маневарском рејону, тј. између обале и допунског одбранбеног појаса. Из тога рејона она полази у напад или пробија бочну заштиту десанта ради вршења напада, ако браниоачеви бродови нису на вријеме стигли у рејон искрцавања. По извршеном нападу торпедна јединица (чамци) враћа се у маневарски рејон ако је напад успио и десант одбијен, односно отјеран, или се повлачи из тог рејона, ако је на то принуђена. У сваком случају, не може се претпостављати потпуно уништење десанта, нити маневарски рејон сваког МАП-а може осигурати заклањање од дејства непријатеља. Због тога, нарочито по извршеном нападу, па чак и за вријеме самог напада, треба рачунати на пробијање бочне заштите десанта и на јако дејство непријатељске непосредне заштите десанта (стражарских чамаца, стражарских бродова) и да ће заштита од стране властите обалске артиљерије зависити од тога до које је мјере непријатељ везује. Зато треба претходно добро оцјенити на којем ће мјесту напад на десант имати највећег успјеха и да ли је баш МАП, с обзиром на све досада изложено, за то најподеснији. Ако се има у виду да се десант нормално врши у зору, онда ће и излазак ТЧ по извршеном нападу вјероватно бити по дану, тако да би

напад изгубио сва преимућства која му даје ноћ (као најпогодније вријеме за напад на десант).

ђ) Сасређени напад на МАП претставља врхунац садејства између сувоземних, поморских и ваздухопловних снага. Чак и ако одбацимо све потешкоће које треба пребродити за извођење обуке у овом смислу, садејство је ипак отежано због тога што вријеме извршења десанта не зависи од браниоца, већ од нападача. Ако се претпостави да је познато мјесто и вријеме испловљења десанта, његова брзина, па чак и мејсто искрцавања, ипак није могуће предвидјети тачне курсеве по којима ће возити, односно промјене у брзини, начин постројавања, чекање на разминирање и сл., тј. сваку и најмању промјену времена. Ако бранилац није у стању да тачно предвиди вријеме у којем ће десант бити на МАП-у и то толико раније колико је потребно да авијација и ТЧ благовремено дођу на МАП, читав напад може отпочети прерано или прекасно. Поставља се питање да ли се то може избјећи осим ако су познати положаји авијације и ТЧ толико близу МАП-у да је вријеме за њихову припрему, долазак и извршење напада краће од времена које је десанту потребно за пролаз кроз минске препреке.

е) Значај минског оружја, нарочито због појаве индукционих мина, порастао је у току последњег рата. Приступ обали данас захтјева много већу опрезност и дуготрајну припрему кад се ради о операцији искрцавања. Стога се и свака десантна операција темељито припрема за противминску одбрану на маршу, а нарочито при приближавању обали. Разминирање прилаза обали врши се темељито и редовно почиње знатно прије доласка десанта пред МАП. До које ће мјере бранилац успјети да поново успостави поремећени мински режим, након претходног разминирања, зависи од његовог сазнања и могућности. Поред тога, код већих десаната нападач обично пробије главни и допунски одбранбени појас специјалним средствима за пробијање минског поља (већи бродови са средствима против потопивости, мања десантна јуришна средства којима се управља из даљине „ДРОНЕ“). Због тога бранилац треба и овај фактор да узме темељито у разматрање при оцјени непријатељских намјера и метода извршења, као и при одлуци о задавању ударца на најпогоднији начин.

ж) На страни 28 стоји: . . . . „у борби на минско-артиљериском положају формира се здружени одред од ратних бродова свих класа и типова, подморница, авијације и обалске артиљерије“, тј. не предвиђа се само сасређени ударац лаких јединица (ТЧ) и обалске артиљерије, и, евентуално, артиљерије обалских снага (дакле, углавном, снага обалске одбране), већ и главнине флоте која ће, углавном, дејствовати артиљеријом из маневарског рејона, а у случају разбијања извршити гоњење десанта. Чак и ако се узме у обзир да су сви услови за извршење оваквог ударца испуњени (да сваки МАП, па и овај, збиља одговара развоју и погодном дејству из маневарског рејона, да је начин садејства на свим МАП-има, па и на овом, организован, увјежбан, да се тачно зна да ће се десант извршити баш на том МАП-у, итд.), ипак, још увијек остаје да се главнина, која је — успут речено — одређена да туче непријатеља на отвореном мору, благовремено прикупи у угроженом подручју и припреми за напад. Ако се и то постигне, треба водити рачуна и о томе што се може десити ако десант ипак не буде одбијен и главнина буде

